

SAVIENOJUMU

CEĻI UN

INSTRUMENTI

ROKASGRĀMATA

AIZRAUTĪGIEM

ATTĪSTĪTĀJIEM

SATURS

Sabiedrības integrācijas
fonds

BIEDRĪBA
ŪDENSZĪMES

Valsts budžeta finansētā programma “NVO fonds”, projekts
“Savienojums. Viedā reģiona stratēģija Sēlijas vēsturiskajai zemei.”

<u>IEVADS</u>	3.lpp
<u>SADARBĪBAS POTENCIĀLS UN EFEKTS SĒLIJAS VĒSTURISKAJĀ ZEMĒ</u>	5.lpp
<u>Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti</u>	5.lpp
<u>Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi</u>	14.lpp
<u>EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅA NVO SADARBĪBAS RESURSI</u>	23.lpp
<u>LAUKU UN PILSĒTU PILSONISKĀS SADARBĪBAS ASPEKTI</u>	31.lpp
<u>SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS</u>	37.lpp
PIELIKUMI:	
Atbilstošo institūciju kontaktinformācijas bāze	1.pielikums
Kopienām pieejamo finansējuma avotu apraksts, uzskaitījums un saites uz tiem	2.pielikums
Ceļi uz aktuālajiem vietējiem, reģionālajiem, Valsts un ES plānošanas dokumentiem	3.pielikums
Praktiskā sadarbības testa „Uzrunā savu pašvaldību!” rezultāti	4.pielikums

IEVADS

Šī rokasgrāmata ir adresēta aktīvajiem Latvijas lauku teritoriju iedzīvotājiem. Tiem, kuri ikdienā dzīvo laukos un mazpilsētās, tiem, kuri plāno par savām dzīvesvietām izvēlēties laukus, tiem, kuru profesionālās darbības jomas sniedz ieguldījumu dzīves kvalitātes uzlabošanā Latvijas laukos.

Rokasgrāmatas praktiskais fokuss ir vērsts uz Sēlijas vēsturiskās zemes teritoriju, vienlaikus to pielietojot kā testa un pilsoniskās sabiedrības aktivitātes lauku, kas demonstrē kopienu sadarbības reālo ietekmi plašāka reģiona kopējā attīstībā.

Secīgi – nevalstisko organizāciju un kopienu pārstāvjiem šis materiāls sniegs metodes, piemērus, informāciju par resursu avotiem un sadarbības modeļiem, kas pierādījuši savu efektivitāti Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā.

Savukārt, dažādu jomu profesionāļiem šis materiāls demonstrēs ciešas saiknes ar pilsonisko sabiedrību jēgpilnību faktiski ikvienā profesionālās darbības jomā. Pētījumu, apmācību programmu, profesionālās kultūras produktu, infrastruktūras uzlabojumu, sociālās jomas un ekonomikas atbalsta instrumentu atdeves efektivitāti tajos gadījumos, kad minētajos procesos tiek iesaistīti konkrētās teritorijas iedzīvotāji ne tikai kā statistiskās vienības, bet kā personības, kopienas ar savām kompetencēm, tradīcijām un mūsdienu dzīvesveida realitātēm.

IEVADS

Materiāla saturā ir ietverta:

- 1) Sēlijas vēsturiskās zemes sadarbības analīze, izskatot to no šādiem aspektiem:
 - Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori;
 - Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi;
 - Lauku un pilsētu pilsoniskās sadarbības aspekti;
 - Sēlijas vēsturiskās zemes Kultūras programma kā kompetenču instruments;
- 1) Ieteikumi un ceļi vertikālās sadarbības veidošanai starp iedzīvotājiem, kopienām, pašvaldībām, plānošanas reģioniem, finansējuma avotiem un valsts institūcijām;
- 2) Atbilstošo institūciju kontaktinformācijas bāze (1.pielikums);
- 3) Kopienām pieejamo finansējuma avotu apraksts, uzskaitījums un saites uz tiem (2.pielikums);
- 4) Ceļi uz aktuālajiem vietējiem, reģionālajiem, Valsts un ES plānošanas dokumentiem (3.pielikums).
- 5) Praktiskā sadarbības testa „Uzrunā savu pašvaldību!” rezultāti (4.pielikums).

Rokasgrāmatā izskatīti vairāki „Sēlijas vēsturiskās zemes SVID analīzē” identificētie būtiskākie izaicinājumi, piedāvājot dažus no ieteicamajiem risinājumu veidiem.

Ņemot vērā straujo informācijas aprites dinamiku, kontaktinformācijas un datu bāzu apkopojumā maksimāli izmantotas saites uz interneta resursiem.

SADARBĪBAS POTENCIĀLS UN EFEKTS SĒLIJAS VĒSTURISKAJĀ ZEMĒ

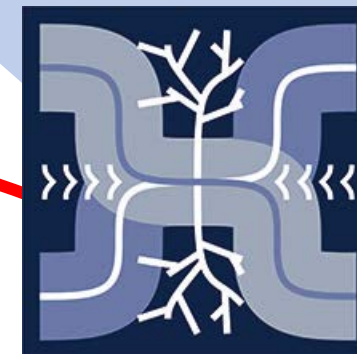
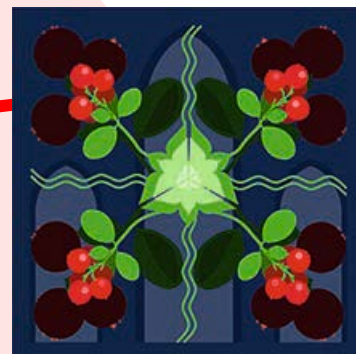
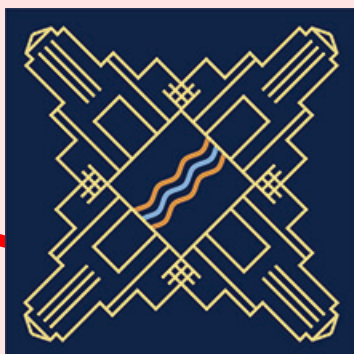
Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

Dokumentā tiek izskatīts periods no 2020. gada sākuma līdz 2023. gada nogalei.

Vispirms, šis posms ir saistīts ar būtiskiem globālajiem, valsts līmeņa un reģionālās politikas notikumiem.

Tāpat, četru gadu periods ir pietiekams laika posms, lai spētu novērtēt pilsoniskās sabiedrības reakciju uz šiem notikumiem, transformējot tos noteiktās reģionālās attīstības tendencēs.

Sēlijas Vēsturiskās zemes gadījumā, tieši pilsoniskās sabiedrības reakcija, sadarbības un savienojumu veidošanas spējas ir tas faktors, kas, vairumā gadījumu negatīvi vērtējamus ārējos notikumus ir spējis transformēt attīstības potenciālā.

Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

LAIKA PERIODS

2020.gada
marts

FAKTORS/NOTIKUMS

Pasaulē sākas
Covid 19
pandēmija

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS REAKCIJAS

Šai periodā neformālo darbību uzsāk kopienu sadarbības tīkls „[Sēlijas salas](#)”. Valsts atbalsta trūkums ir visizteiktāk jūtams tieši lauku reģionos – mazajiem uzņēmējiem, pašnodarbinātajiem, nevalstiskajām organizācijām sniegtie atbalsta pasākumi ir nepiemēroti. Sākotnēji negatīvais faktors tiek transformēts pašorganizētā sadarbībā, atbalsta sniegšanā, informācijas aprites intensificēšanā, jaunu ieceru, projektu pieteikumu izstrādē.

IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Būtiska un pozitīva, vērtējot reģiona aspektā. Bez šaubām, tas tikai pastarpināti attiecināms uz pandēmijas medicīniskajiem aspektiem. Taču ilgtermiņā pandēmijas efekts Sēlijas teritorijā ir transformēts pozitīvās ietekmē – nostiprināta neformālā sadarbība, paaugstinātas kopienu un NVO digitālās prasmes, akceptēta tiešsaistes komunikācija, būtiski attīstīta informācijas aprite. Periods, kurā ārējā sociālā dzīve tikusi būtiski ierobežota, izmantots situācijai piemērotu nākotnes ieceru izstrādei. Lauku iedzīvotāji un NVO aktīvistu spiesti apgūt digitālās prasmes (tiešsaistes komunikācijas rīkus – Zoom, Team sapulču platformas; apgūt un plašāk pielietot e-paraksta lietošanu), kas pastarpināti veicina citas digitālās prasmes.

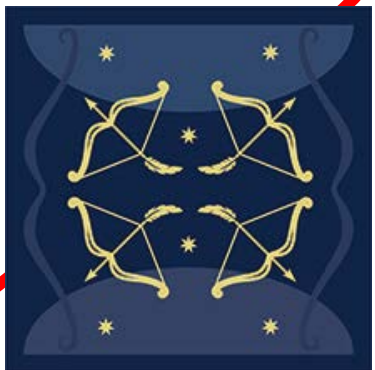
Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

LAIKA PERIODS

2021.gada
pirmā puse

FAKTORS/NOTIKUMS

Latvijā notiek
administratīvi
teritoriālā
reforma

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS REAKCIJAS

Sēlijas teritorija tiek sadalīta 4 novados, vēsturiskā zeme faktiski zaudē teritoriālo integritāti. Lēmējvaras pārstāvju skaits no lauku teritorijām būtiski samazinās. Pašvaldību nodrošinātā centralizētā informācijas plūsma kļūst pārāk attālināta un bezpersoniska. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas veido lokālo informācijas plūsmu. Šim procesam pievienojas lauku pagastu pašvaldības darbinieki, pārvaldes attālinātība sekmē daļas darbinieku tuvošanos nevalstiskajam sektoram. Tas pats sakāms par lauku iedzīvotāju interešu aizstāvību, infrastruktūras un pakalpojumu saglabāšanu lauku teritorijās.

IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Būtiska. Pilsoniskā sabiedrība saliedējas un paplašinās, pastiprināti iekļaujot lauku pašvaldību darbiniekus.

Uzskatāmi tiek demonstrētas pilsoniskās līdzdalības iespējas – ar tām var panākt vairāk, nekā ar darbinieka pilnvarām.

Saliedēšanai un vienotas platformas stiprināšanai tiek transformēta pašvaldību attālinātība. Pieaug kopienu, nevalstiskā sektora uzturēto informācijas kanālu nozīme, šo kanālu skaits un auditorija paplašinās.

Pieaug iekšējā sadarbība starp pagastiem, mazinās konkurences izpratne, uztvere par teritorijas attīstību pārkāpj konkrēta ciemata, pagasta robežas.

Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

LAIKA PERIODS

2021.gada
1.jūlijs

FAKTORS/NOTIKUMS

Stājas spēkā
[“Latviešu
vēsturisko
zemju likums”](#)

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS REAKCIJAS

Likuma pieņemšana tiek izteikti pozitīvi novērtēta, šis vērtējums pausts gan publiskajā vidē, gan iekšējā komunikācijā. Likumā sniegtās iespējas – konkrētas vēsturiskās zemes ģeogrāfiskās robežas, kas sniedz iespēju veidot statistiku, īpašas programmas, tiek nekavējoties izmantotas projektu pieteikumos, pasākumos.

Neraugoties uz to, ka likumam šobrīd nav konkrēta finansiāla seguma, Sēlijas vēsturiskās zemes kopienas un NVO izteikti koncentrējas uz tā pozitīvajām konsekvencēm, kas rada atbalstu valsts pārvaldes līmenī, un, secīgi, formē savienojumu jauniem resursiem un iespējām.

IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Sēlijas NVO un kopienām ir bijusi tikai pastarpināta ietekme uz likuma pieņemšanu. Taču, attiecībā uz šī likuma iedzīvināšanu praksē, ietekme ir vērtējama kā ļoti būtiska.

Sēlijas NVO visaktīvāk no visām Latvijas vēsturiskajām zemēm ir sniegušas ieteikumus Vēsturisko zemju attīstības plāna izstrādē, šī plāna īstenošanas padomē ir izvirzīts un ievēlēts pārstāvis no kopienu sadarbības tīkla „Sēlijas salas”.

Sēlijas pilsoniskā sabiedrība šai gadījumā uzskatāmi demonstrē tēzes:

„Ikviens likums darbojas tikai tad, ja to respektē cilvēki, kam tas adresēts” darbību praksē.

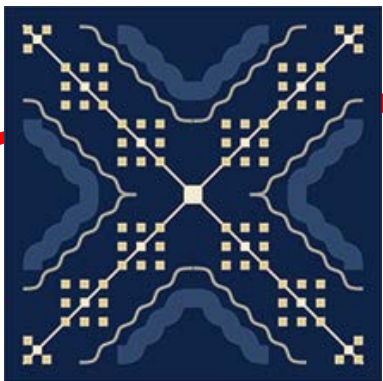
Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

LAIKA PERIODS

2022.gada
24.februāris

FAKTORS/NOTIKUMS

Krievija uzsāk
iebrukumu
Ukrainā

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS REAKCIJAS

Sākotnējās reakcijas ir identiskas visā Latvijas sabiedrībā. Šoks, apjukums un maksimāli operatīva pašorganizēšanās palīdzības sniegšanai. Spontāni to uzsāka gan NVO, gan kopienas, gan privātpersonas. Vairākos gadījumos atbalsts Ukrainai kļuva par kopienu ilgtermiņa darbu. Specifiskās reakcijas – tiek pievērsta pastiprināta uzmanība Sēlijas austrumu daļas, Baltkrievijas pierobežas kopienām. Palielināts šīm teritorijām adresēto projektu skaits, pasākumu skaits, kas tiek organizēti tieši Sēlijas austrumu daļā. Kopienas sadarbības tīkla pārstāvji apmeklēja minētās kopienas, izstrādāja informatīvos rakstus un identitātes zīmes, uzrunāja krievvalodīgo kopienu pārstāvjus personīgi, aicinot iesaistīties kopienu sadarbības tīklā un pilsoniskajās aktivitātēs kopumā.

IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Ietekme uz kara norisēm kopumā šai gadījumā ir neiespējama. Taču ir identificējamas divas nozīmīgas parādības Sēlijā, kas vērtējamas pozitīvi un darbojas ilgtermiņā.

Vispirms, tās ir kopienas, NVO un privātpersonas, kas sniedz ilgtermiņa atbalstu Ukrainai. Cilvēki ir pašorganizējušies regulāram brīvprātīgajam darbam un resursu ieguldījumam.

Otrkārt, tā ir pastiprinātā uzmanība Sēlijas austrumu daļas kopienām, nacionālās integrācijas jautājumiem. Pastāvot miera situācijai, iespējams, šis akcents kopienu sadarbības tīklā nebūtu tik spēcīgi izteikts.

Šeit atzīmējami pozitīvie rezultāti, kad krievvalodīgo kopienu pārstāvji ir sirsnīgi iekļāvušies pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs, tādējādi mainot noskaņu un, iespējams, politiskās realitātes savās kopienās. Tā ir Kaplava, Vecsaliena, Demene, Silene, Eglaine, Kalkūni, Saliena – apdzīvotās vietas, kurās krievvalodīgo iedzīvotāju skaits pārsniedz 70%

Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

LAIKA PERIODS

2022.gada
31.maijs

FAKTORS/NOTIKUMS

Apstiprināts Sēlijas vēsturiskās zemes ģerbonis – sarkanā laukā pretēji pagriezts ejošs sudraba staltbriedis.

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS REAKCIJAS

Izteikti aktīva un redzama darbība ģerboņa izstrādes un apstiprināšanas procesā.

Tieši ģerbonim bija adresēts tikko dibinātā kopienu sadarbības tīkla „Sēlijas salas” pirmais projekts „Sēlijas vēsturiskās zemes ģerbonis”, kas saņēma AIF atbalstu rīcības projektu konkursā.

IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Ļoti būtiska. Iesaistot plašu Sēlijas pilsonisko sabiedrību vēsturiskās zemes ģerboņa izstrādē un apstiprināšanā, ir panākts:

Sabiedrības kopuma akcepts reģionālo un nacionālo simbolu nozīmei ikdienas dzīvē;

Palielināts lokālpatriotisms, kas, secīgi, rada Sēlijas simbolu aizvien plašāku un cieņpilnu pielietojumu;

Palielināts pilsoniskās sabiedrības prestižs, tā demonstrēts kā izglītotu, aktīvu un savas zemes attīstībā ieinteresētu cilvēku kopums.

Saņemta oficiālos, valsts līmeņa plašsaziņas kanālos izteikta atzinība Sēlijas pilsoniskās sabiedrības iniciatīvām, atzīmējot to kā līdzdalības pozitīvo piemēru (Prezidenta kanceleja, Valsts Heraldikas komisija).

Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

LAIKA PERIODS

2023.gada
28.februāris

FAKTORS/NOTIKUMS

[VKKF](#) izsludina konkursu Latvijas vēsturisko zemju kultūras programmu administrētājiem. Šis ir pirmais finanšu instruments, kura ietvaros ir definēts atbalsts tieši Sēlijas vēsturiskajai zemei kā atsevišķai, vienotai teritorijai.

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS REAKCIJAS

Pati programmas izstrāde un apstiprināšana ļoti lielā mērā ir Sēlijas pilsoniskās sabiedrības virzīta. Programmas esamība ir apstiprinājums sabiedrības ietekmes spēkam. Programmas administrēšanai tiek izveidots konsorcijs no divām spēcīgām Sēlijas NVO, kas arī uzvar konkursā par tās īstenošanu Sēlijas vēsturiskajā zemē.

IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Ļoti būtiska. Šai gadījumā konstatējams, ka nepastāvot mērķtiecīgam, pārdomātam un pietiekami ilgstošam pilsoniskās sabiedrības spiedienam, šāda programma netiktu izstrādāta.

Un, nepastāvot aktīvai NVO sadarbībai, to, visticamāk, administrētu kāds no plānošanas reģioniem, nevis tieši Sēlijas pilsoniskā sabiedrība.

Sēlijas vēsturiskās zemes kultūras programma ir viens no spilgtākajiem piemēriem pilsoniskās sabiedrības ietekmei reģiona attīstības veicināšanā.

Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

LAIKA PERIODS

2023. gada 22.
jūnijs

FAKTORS/NOTIKUMS

Pieņemts [Militārā poligona “Sēlija” izveides likums](#), nosakot priekšnoteikumu s jauna militārā poligona “Sēlija” izveidei Jēkabpils un Aizkraukles novadu teritorijās.

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS REAKCIJAS

Reakcija ir nogaidoša, taču pamatā vērsta uz atbalstu, nevis uz protestiem, kas būtu bezmērķīgi.

Pilsoniskās sabiedrības informatīvajos kanālos dominē pozitīvā plūsma, kas mudina iedzīvotājus pieņemt šī poligona izveidi kā neizbēgamu faktu, rēķinoties ar globālo situāciju. Un, vienlaikus, izskatīt visas pozitīvās ietekmes, kādas šāda mēroga infrastruktūras izveide reģionā varētu radīt.

Tiek meklēti risinājumi, vajadzības, saskarsmes ceļi, tajā iesaistītas gan pašvaldības, gan nevalstiskais sektors.

IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Ietekme šobrīd vēl nav novērtējama. Taču ir definētas darbības, kas veicamas pilsoniskajai sabiedrībai:

Veidojami un stiprināmi kontakti ar aizsardzības sfēras pārstāvjiem, personām un institūcijām, kas būs tieši atbildīgas par poligona izveidi un darbību;

Izveidojama operatīva un jēgpilna komunikācijas starp visām iesaistītajām pusēm, uzturama informācijas aprīte;

Uzmanība pievēršama izglītības, tehnoloģiju pārnesei reģionā, izmantojot poligona radīto potenciālu;

Uzturama komunikācija ar uzņēmējiem, organizācijām, kas potenciāli var sniegt poligonam nepieciešamos pakalpojumus;

Nodrošināma iesaiste plānotās infrastruktūras izveidē, veicinot to, ka minētā infrastruktūra sniedz iespējami lielu pienesumu Sēlijas iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Būtiskākie ārējie un valsts politikas līmeņa faktori, kas ietekmē sadarbības efektivitāti

LAIKA PERIODS

2023.gada
9.septembris

FAKTORS/NOTIKUMS

Sunākstē atklāj tēlnieka Ojāra Arvīda Feldberga tēlniecisko vides objektu [“Gaismas vārti”](#), kas veltīts akadēmiķim Jānim Stradiņam (1933–2019). Skulpturālais ansamblis vienlaikus godina apgaismības laikmeta Baltijas vācu izcelsmes teologu, rakstnieku un valodnieku Gothardu Frīdrihu Stenderu (Vecais Stenders).

PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS REAKCIJAS

Pieminekļa uzstādīšanas un atklāšanas procesā intensīvi iesaistās ne tikai tā iniciators „Stendera biedrība”, bet arī Aizkraukles un Jēkabpils pašvaldības, Sunākstes iedzīvotāju aktīvā kopiena, Sēlijas nevalstiskās organizācijas – „Sēļu klubs”, kopienu sadarbības tīkls „Sēlijas salas”, u.c. Informācija par šo nozīmīgo notikumu tiek izplatīta dažādos pilsoniskās sabiedrības kanālos, tas tiek atzīts par nozīmīgu mums visiem, ne tikai „viņiem no Rīgas”.

IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Pieminekļa izveide ir biedrības [„Stendera biedrība”](#) iecere un tās realizācijas piepildījums. Sākotnēji šķiet, ka šis notikums ir nesalīdzināmi maznozīmīgāks, salīdzinoši ar iepriekšminētajiem. Taču tā radītā ietekme iezīmē būtisku pagriezienu savienojumu veidošanā Sēlijas vēsturiskās zemes attīstībai.

„Stendera biedrība” apvieno intelīgences, politiskās vides pārstāvjus, kuru saiknes ar Sēliju ir vairāk vēsturiskas un morālas, viņu pastāvīgā dzīvesvieta nav Sēlijā. Un līdzšinējā saskarsme ar vietējo pilsonisko sabiedrību nav bijusi pietiekami cieša. Taču šī pieminekļa atklāšanā iesaistījās gan Sunākstes kopiena, gan pārējā Sēlijas pilsoniskā sabiedrība, pasākuma sagatavošanas un norises laikā sasniedzot jaunu savienojuma līmeni, kas manifestējas konkrētās, kopīgās nākotnes iecerēs, apvienojot visu iesaistīto pušu resursus.

Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi.

Virspusīgi iepazīstoties ar iepriekšējā nodaļā sniegto informāciju, ir iespējams izdarīt apgalvojumu: „Sēlijas pilsoniskās sabiedrības saliedētība un aktivitāte ir radusies veiksmīgas apstākļu sakritības rezultātā”. Šādi apgalvojumi nereti ir dzirdēti arī praksē, meklējot dažādus ārējos apstākļus, kādēļ kādā reģionā vai konkrētā apdzīvotajā vietā iedzīvotāju aktivitāte ir krietni zemāka, un to ir sarežģīti paaugstināt.

Šai dokumentā pilsoniskās sabiedrības efektivitāte un darbības ietekme nav analizēta no skaitlisko resursu viedokļa, šādi dati ir ietverti gan „Sēlijas viedā reģiona SVID analīzē”, gan teritorijas VRG (Vietējo rīcības grupu) SVVA stratēģijās, un nav nepieciešams tos dublēt. Taču, galvenokārt, skaitlisko resursu apkopojums nav tā komponente, kas atklāj reģiona darbības metodes un pamatprincipus.

Nedz NVO skaits teritorijā un tajās iesaistīto iedzīvotāju procents, nedz NVO kopējais finansējums un šajā sektorā nodarbināto skaits Sēlijas gadījumā nav samērojams ar sektora radīto ietekmi, secīgi – tas nav aktīvas pilsoniskās sabiedrības ietekmes rādītājs.

Objektīvi vērtējot Sēlijas vēsturiskās zemes kopējos resursus, kas izsakāmi infrastruktūrā, nodokļu ieņēmumos, bezdarba rādītājos, pašvaldību budžetu izdevumos vai IKP apjomā uz vienu iedzīvotāju, situācija Latvijas kontekstā ir tuvu kritiskai. Taču arī šis apstāklis neatspoguļo iedzīvotāju priekšstatus par savu zemi un dzīves kvalitāti tajā.

Resursu daudzums nav izšķirošs, izšķiroša ir spēja savienot visus pieejamos resursus kopēja mērķa sasniegšanai.

Sēlijas pilsoniskās sabiedrības galvenais resurss ir spēja jēgpilni savienot iekšējos resursus, un jebkuru ārējo ietekmi transformēt attīstības iespējās.

Šī spēja manifestējas vairākās komponentēs, kas tiek atspoguļotas praktiskos, citās teritorijās transformējamajos piemēros.

Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi.

SITUĀCIJA

Vienotas informatīvās telpas trūkums.

Ņemot vērā Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijas administratīvo dalījumu četros novados un divos plānošanas reģionos, pie kam – gan katrai pašvaldībai, gan abiem plānošanas reģioniem Sēlijā ietilpst tikai daļa teritorijas; pieejamā informācija par Sēliju ir sadrumstalota, novēlota, tā nav saistoša iedzīvotājiem. Valsts līmeņa masu medijos ziņas no Sēlijas ir retas un pamatā negatīvas. Reģionālie mediji, vairumā gadījumu, ir ar zemu kapacitāti un materiāli tehnisko bāzi, kā arī, zināmā mērā, tie ir atkarīgi no pašvaldību finansējuma.

RISINĀJUMS

- 1) Mājaslapas www.selija.com izveidošana, sadarbojoties vairākām organizācijām;
- 2) Sociālo tīklu konta „Sēlijas salas” izveidošana un uzturēšana;
- 3) Publiski pieejamās informācijas nozīmīguma demonstrēšana kopienu pārstāvjiem, veicot testus pēc apdzīvotās vietas meklētājvārda www.google.com;
- 4) Facebook grupas „Kopienas izaugsmes katalizators”, kas satur informāciju par NVO aktualitātēm, projektu konkursiem, apmācībām, pētījumiem izveidošana un uzturēšana;
- 5) Iesniegtās informācijas apjomam pieaugot, no minētajiem kontiem nodalītas vēl divas grupas: „[Pasākumi Sēlijā](#)” un „[Tirdziņi Sēlijā](#)”, katru no tām brīvprātīgi administrē kāds kopienu pārstāvis;
- 6) Ikmēneša elektroniskās avīzes „Sēlijas salu ziņas” izdošana 2 gadu periodā;
- 7) Operatīvās informācijas aprites nodrošinājumam izveidota WhatsApp grupa „Sēlijas salas”, ar iespēju informācijas publicēšanai tikai administratoram;
- 8) Kvalitatīvu preses reližu sagatavošana, kvalitatīvu fotomateriālu nepārtraukta apkopošana, regulāra ziņu izsūtīšana nacionālajiem un reģionālajiem medijiem. Minētais darbs vairumā gadījumu tiek veikts brīvprātīgi, un trīs gadu laikā ar Sēliju saistīto ziņu biežums un saturs valsts līmeņa medijos ir būtiski mainījies.

TĒZES

Ja kaut kas nav nodrošināts, netērējam enerģiju kritikai, tērējam to radīšanai; Padarām šo parādību svarīgu iespējami plašai sabiedrībai; Darām to kvalitatīvi un neatlaidīgi; Kombinējam visus pieejamos resursus, un esam gatavi ilgstošam brīvprātīgam darbam; Lepojamies ar to, ko darām, un no sirds priecājamies par sasniegumiem.

ATSLĒGAS

Profesionāli darītāji;

Drosme;

Ambīcijas;

Neatlaidība;

Nesavtība;

Prieks.

Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi.

SITUĀCIJA

Vienotas, iedzīvotāju akceptētas, Sēlijas zemes identitātes trūkums gan kopumā, gan attiecībā uz atsevišķām kopienām.

RISINĀJUMS

- 1) Kombinējot vairāku projektu finansējumu, divu gadu laikā izstrādātas Identitātes zīmes un Identitātes paletes [42 Sēlijas kopienām](#);
- 2) Zīmes ietvertas kopienu sadarbības tīkla „Sēlijas salas” vizuālajā identitātē, tādējādi demonstrējot Sēlijas specifisko raksturu – tā veidojas no mazā, atšķirīgā, katras „salas” iezīmēm un dzīvošanas uztveres. No respekta pret katru individualitāti un vēlmi ieraudzīt to kopīgā savas zemes audumā;
- 3) Identitātes zīmes tiek plaši pielietotas kopienu ikdienā, gan ārtelpā, gan vizuālajos materiālos, gan pat karogos. Šīs parādības tiek pamanītas un atspoguļotas informatīvajos kanālos;
- 4) Uzskatāma kampaņa par Sēlijas vēsturiskās zemes ģerboņa izstrādi un apstiprināšanu;
- 5) Projekti Sēlijas karoga uzstādīšanai Kaplavā, Neretā, Asarē, ko īsteno kopienu sadarbības tīkls. Īstenojot individuālus projektus, Sēlijas karogs uzstādīts Ancenē, Kaldabruņā, Sunākstē, Bebrenē, u.c

TĒZES

Zemes un kopienas identitāte ir svarīga mūsu dzīvošanai. Bez tās nevaram pilnvērtīgi pastāvēt; Nav vienotas identitātes? Sākam būvēt to no cilvēkiem un vietām; Neatļaidīgi demonstrējam to kopienām, popularizējam labākos piemērus; Zīmes tiek izstrādātas pamatoti, pamatīgi un vizuāli kvalitatīvi. Tas nav kādas grafiskā dizaina programmas ģenerēts logo; Zīmes pamatā ir stāsts, tradīcija, vietas raksturs un vēsture, iedzīvotāju paradumi un uztvere.

ATSLĒGAS

Iedziļināšanās; Vietas vērtības apzināšanās; Sākums no cilvēka un kopienas līmeņa; Cilvēku un kopienu iesaiste; Profesionāli darītāji; Drosme; Ambīcijas; Prieks.

Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi.

SITUĀCIJA

Kas īsti ir mūsu biedri? Ko mēs iesaistām, kā tas notiek?

Kopienas sadarbības tīkla „Sēlijas salas” sākotnējais fokuss bija vērsts uz tūrisma attīstību, un iesaistītās personas pārstāvēja gan NVO, gan uzņēmējus, gan pašvaldību darbiniekus, gan neformālas grupas un individuālus cilvēkus. Tai pašā laikā – tūrisma nozare Sēlijā bija teju neesoša, un joprojām to organizāciju/uzņēmumu skaits, kuru pamatdarbība ir tūrisms, ir neliels. Pie tam – kopienu sadarbības tīkla un iesaistīto organizāciju darbība aizvien vairāk tika pavērsta pilsoniskās sabiedrības un Sēlijas zemes attīstības virzienā kopumā.

RISINĀJUMS

Lai savienotu tūrisma attīstības, un pilsoniskās sabiedrības jomas, un tās transformētu kopējā Sēlijas zemes attīstības veicināšanās plūsmā, tika izstrādāts jauns jēdziens „Kopienu tūrisms”.

„Kopienu tūrisms ir lauku tūrisma virziens, kura galvenais mērķis ir vietas dzīvīguma, cilvēku pašapziņas un reģiona pievilcības vairošana.”

Tūrisms Sēlijas vēsturiskās zemes gadījumā manifestējas kā tās veidošanas elements:

stāstot par savu zemi citiem, mēs to iepazīstam aizvien labāk;

veidojot savu zemi, mēs to izprotam aizvien dziļāk; rādot savu zemi, mēs ieraugām tās apslēptās detaļas;

sadarbojoties ar savas zemes cilvēkiem, mēs modinām tās dzīvīgumu;

uzņemot viesus un lepojoties ar paveikto, mēs vairojam tās pievilcību.

TĒZES

Neviena esošā definīcija nav atbilstoša mūsu mērķiem. Radām savējo, un konsekventi to piepildām;

Uzņemamies atbildību par izstrādātajiem principiem, regulāri tos atgādinām visiem iesaistītajiem;

Neatraidām cilvēkus tādēļ, ka viņi pārstāv kādu citu juridisku vai neformālu veidojumu, sabiedrības grupu;

Paplašinām aktīvās pilsoniskās sabiedrības loku, tajā iekļaujot gan uzņēmējus, gan pašvaldību darbiniekus, gan interešu grupas. Reģistrēta NVO nav izšķirošais faktors.

ATSLĒGAS

Drosme;
Pašcieņa;
Ambīcijas;
Atbildība.

Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi.

SITUĀCIJA

**Kvalitatīva tūrisma
mārketinga trūkums
reģionālā un pašvaldību
līmenī.**

Situācijas pamatā būtībā ir tie paši faktori, kas vienotas informatīvās telpas trūkumā. Papildus negatīvā komponente – Sēlija nekad nav pozicionēta kā tūrisma reģions, tās infrastruktūra un piedāvājums netiek uzskatīts par pievilcīgu pat Latvijas līmenim. Secīgi, nedz pašvaldības, nedz plānošanas reģioni neredz pietiekamu pamatu teritorijas mārketinga pasākumiem.

RISINĀJUMS

Sēlijas tūrisma mārketinga jau sākotnēji ir bijusi būtiska reģiona pilsoniskās sabiedrības mobilizēšanās un informācijas aprites daļa, kā arī saliedēšanās un identitātes formēšanās katalizators. Tomēr šis akcents nekompensē centralizēta, resursu ietilpīga mārketinga trūkumu.

Pilsoniskās sabiedrības reakcijas šai gadījumā bija:

[Sēlijas tūrisma tirgu organizācija](#), sākotnēji spontāni, izmantojot tikai iekšējos resursus un amatniecības centra „Rūme” teritoriju un telpas. Turpmākajos gados šo tirgu organizācijā iesaistās arī pašvaldības, un tie kļuvuši par regulāru pasākumu Sēlijā. Sākot ar otro tūrisma tirgu, tā saturā tika iekļauta arī Sēlijas tūrisma konference;

Dalība biedrības [„Lauku ceļotājs”](#) akcijā [„Mājas kafejnīcu dienas”](#), akcijas koordināciju uzņemoties pilsoniskajai sabiedrībai;

Diskusijās ar pašvaldībām panākta vienošanās par šīs akcijas norisi atsevišķi tieši Sēlijas teritorijā, tādējādi saglabājot gan kopienu vienotību, gan teritorijas integritāti atpazīstamības veidošanas procesos;

Aktīva dalība citās biedrības „Lauku ceļotājs” akcijās un projektos, pozicionējot to, ka Sēlijas vēsturiskās zemes tūrisma pakalpojumu sniedzēji vienlaikus ir aktīvās pilsoniskās sabiedrības pārstāvji.

TĒZES

Objektīvi novērtējam situāciju, un redzam, ka citu Sēlijas pārstāvju šai sfērā nebūs;

Mobilizējam kopienu resursus, neraugoties uz to, ka pasākumi sākotnēji neaptver plašu mērogu, saglabājam ambiciozos nosaukumus;

Pakāpeniski audzējam kvalitāti, sagaidām brīdi, kad kļūstam interesanti gan pašvaldībām, gan tūrisma aģentūrām un organizācijām;

Piedāvātajā sadarbībā iesaistāties ar pašcieņu, noraidām nekvalitatīvus sadarbības piedāvājumus arī tad, ja tie ietver finansējumu.

ATSLĒGAS

Reāls situācijas novērtējums;

Humora izjūta;

Pašcieņa; Pacietība,¹⁸

Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi.

SITUĀCIJA

Pakalpojumu pieejamības trūkums.

Tūrisma plūsmai reģionā pakāpeniski pieaugot, aizvien uzskatāmāk kļūst redzams nepieciešamo pakalpojumu trūkums. Galvenokārt tie ir ēdināšanas un naktsmītņu pakalpojumi. Tāpat tūristiem ne vienmēr ir iespējas legāli iegādāties produktus, veikt samaksu par gida, apskates objekta pakalpojumiem.

Nav iespējams apgalvot, ka visas veiktās darbības būtu atrisinājušas kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību Sēlijā, to joprojām trūkst. Taču tūrisma plūsmu tās ir palielinājušas, un, iespējams, šiem pakalpojumiem būs reāls pamats rasties tieši pieaugošā tirgus pieprasījuma rezultātā.

RISINĀJUMS

Sākotnēji šķiet, ka pakalpojumu attīstīšana reģionā nav pilsoniskās sabiedrības uzdevums, to brīvais tirgus, un uzņēmējdarbības attīstībai ir savi atbalsta instrumenti.

Taču, apzinoties, ka tūrisma plūsma ir pieaugusi tieši pilsoniskās sabiedrības īstenota procesa rezultātā, kā arī to, ka Sēlijai ir izstrādāta Kopienų tūrisma pieeja, un vairums pakalpojumu sniedzēju ir sadarbības tīkla dalībnieki, „salinieki”, ieguldījumu pakalpojumu attīstībā procesa virzītāji tomēr uztver kā savu atbildību, veicot šādas darbības:

- 1) Individuālie pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti reģistrēt saimniecisko darbību, tiek sniegtas konsultācijas, atbalsts, piemēri;
- 2) Nevalstiskās organizācijas tiek mudinātas veikt saimniecisko darbību, to biedri pārliecināti par šīs darbības atbilstību NVO mērķiem, kā arī uzskaites vienkāršību. Sniegtas konsultācijas, piemēri;
- 3) Organizējot projektu ietvaros finansētus pasākumus, tiek piesaistīti vietējie pakalpojumu sniedzēji, lai radītu pirmos legālos ienākumus, kas motivē visvairāk;
- 4) Tiek izstrādāti tūrisma maršruti, kas iekļauj „jaunpienācējus”-ciltvēkus un NVO, kas uzsāk saimniecisko darbību;
- 5) Tiek izveidoti piedāvājumi pieredzes apmaiņas grupu no citiem reģioniem uzņemšanai, kas ietver jaunus objektus un kopienas, kurām tūrisma attīstība ir sarežģīta;

Nodrošināta informācijas plūsma par labākajiem piemēriem, izcelti jaunie piemēri. Tādējādi izveidojas vietējo pakalpojumu sniedzēju un ražotāju datu bāze.

TĒZES

Neizvairāties no uzdevuma, ja tas īsti neatbilst pilsoniskās sabiedrības sfērai;

Apzināties savu informācijas lauku un ietekmi aktīvajā sabiedrības daļā.

Un, tā kā jebkuru sfēru ietekmē šīs daļas viedoklis un darbības, tad – varam iesaistīties jebkurā jomā, ja tas nāk par labu kopējam mērķim;

Uzskatāmi un praktiski demonstrējam atdevi, nevis rīkojam teorētiskas apmācības;

Motivējam „jaunpienācējus”;

Radām atšķirīgu piedāvājumu dažādām kopienām.

ATSLĒGAS

Reāls situācijas novērtējums;

Kompetence; Prakse;

Individuāla pieeja; Pacietība.

Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi.

SITUĀCIJA

Kompetenču trūkums.

Ņemot vērā to, ka runa ir par attālināta lauku reģiona pilsonisko sabiedrību, ir uzskatāmi redzams gan tas, ka šajā laukā ir liels senioru īpatsvars, kā arī reģionā kopumā ir neliels cilvēku ar augstāko izglītību īpatsvars. Aktīvie iedzīvotāji ne vienmēr ir ar zināšanām un prasmēm tehnoloģiju pielietojumā, grāmatvedībā, mārketingā, pasākumu organizēšanā, tūrismā. Pieaugot gan tūrisma plūsmai un jaunām akcijām, gan dažādu pilsoniskās sabiedrības pasākumu īpatsvaram, šis kompetenču trūkums kļūst uzkrītošs.

RISINĀJUMS

Pirmā asociācija, kas rodas, domājot par kompetenču trūkuma novēršanu, ir apmācību organizēšana. Taču Sēlijas pilsoniskās sabiedrības gadījumā ir lietota mazliet cita pieeja:

- 1) Saistošas un aktuālas informācijas plūsmas nodrošinājums, kas motivē cilvēkus vairāk izmantot digitālās tehnoloģijas. Kā lielisks veiksmes piemērs šai jomā kalpo tas, ka pēdējo 2 gadu laikā nozīmīgs skaits iedzīvotāju vecumā 75+ ir uzsākuši lietot internetu kā informācijas ieguves avotu. Kā motīvs daudzos gadījumos tiek minēts: „Lai zinātu, kas notiek Sēlijas salās”;
- 2) Kopīgu akciju organizācija, kurās dalībniekam nepieciešamas konkrētas kompetences. Kā spilgtākā akcija minama „[Mājas kafejnīcu dienas](#)”, kur dalībniekam jā sagatavo gan saistošs apraksts, gan fotomateriāli, gan arī jāveic pakalpojuma izmaksu aprēķins un jāplāno notikuma norises, mārketinga;
- 3) Arī apmācību rīkošana. Taču – tikai tad, kad ir radīta motivācija. Apmācības tiešsaistē tiek organizētas projekta ietvaros, tāpat šai projektā jau divus gadus pēc kārtas norisinās [3 dienu apmācību nometne](#);
- 4) Cita projekta ietvaros tiek organizēti projektu koppraktišanas kursi, izvēloties to norises vietas un organizācijas, kurām jau ir pietiekama kapacitāte lielāka apjoma projektu izstrādē.

Šīs darbības, neapšaubāmi, nenodrošina to, ka visas Sēlijas kopienu un NVO visi dalībnieki būs apguvuši nepieciešamās kompetences. Tas ir nepārtraukts process, kas mērķtiecīgi turpināms nākamajos gados.

TĒZES

Vispirms – motivācija, piemērotas apmācības – pēc tam; Vislabāk kompetences tiek apgūtas praksē, kopīga darba procesā; Specifiskajām zināšanām un prasmēm adresētas piemērotas, kombinētas formas – nometnes, tiešsaiste, kursi, semināri; Kombinējam apmācību formas, un kombinējam arī resursus to norisei; Kompetenču tests ir reāla kopdarbības akcija.

ATSLĒGAS

Motivācija; Prakse;
Reāla nepieciešamība;
Empātija; Pacietība
Individuāla pieeja.

Teritorijas kopienu un NVO iekšējā sadarbība, tās darbības metodes, dinamika un resursi.

SITUĀCIJA

Finanšu resursu trūkums.

Šī situācija ir nepārtraukti klātesoša visam Latvijas NVO sektoram, un Sēlijas pilsoniskā sabiedrība nav izņēmums.

Arī veicot minētās darbības, tas nav novērsts, tikai mazināti ietekmes efekti.

ATSLĒGAS

Pašcieņa; Neatkarība;
Kompetence; Sadarbība;
Novērtējums;
Savas izvēles svinēšana.

RISINĀJUMS

- 1) Vienota mērķa apziņa visā sektorā, jeb sadarbības tīklā. Šai gadījumā kā vissaprotamākais mērķis manifestējas Sēlijas vēsturiskās zemes attīstība;
- 2) Regulāru kopīgu ideju ģenerēšanas pasākumu organizēšana, vai, precīzāk – šīs satura komponentes iekļaušana teju katrā kopienu pasākumā;
- 3) Izstrādāto ideju fiksācija un pielietojums projektu izstrādē, īstenoto ideju demonstrēšana sabiedrībai: „Jūsu ideja darbojas, paldies!”;
- 4) Vairāku organizāciju plašāka apjoma projektu kombinācija un darbību saskaņošana, ieinteresēto organizāciju piesaiste;
- 5) Iesaiste valsts līmeņa, starptautisko organizāciju un izglītības iestāžu projektos;
- 6) Nozīmes, svarīguma piešķiršana nelielajām organizācijām un kopienām, motivācija reģistrēt organizāciju, atbalsts šai procesā;
- 7) Lokālo organizāciju motivācija, apmācības, konsultācijas projektu finansējuma piesaistē un apgūšanā;
- 8) Individuāla pieeja kopienām un organizācijām, ieteikumi atbilstošās sfēras attīstībā;
- 9) Nepārtrauktas atgriezeniskās saiknes saglabāšana ar vietējām organizācijām un kopienām;
- 10) Stabils un nepārtraukts savstarpējs atbalsts;
- 11) Organizāciju un kopienu saimnieciskās darbības attīstības atbalsts;
- 12) Gatavība ilgstošam, kvalificētam brīvprātīgajam darbam periodos, kad konkrēts finansējums nav pieejams. Šīs situācijas akceptēšana, jo esam izvēlējušies savas darbības sfēru.

TĒZES

Neuzsveram to, ka mums trūkst finanšu, visiem trūkst;
Finanšu resursi, tāpat kā jebkuri citi, piesaistās jau esošajiem;
Kombinējam projektus, sadarbības un saimniecisko darbību;
Pie pašvaldībām vēršamies tikai regulētajos formātos un apjomos;
Finansiāla atkarība no pašvaldībām nav spēcīgas pilsoniskās sabiedrības pazīme;
Mērķa sasniegšanai iesaistām visus;
Jebkura organizācija, kas strādā Sēlijā vai Sēlijai ir svarīga, atbalsta un uzslavas vērts;
Netaupām nedz atbalstu, nedz uzslavas.

REZUMĒJOT:

Nosacījums, kas līdzvērtīgs spējai jēgpilni savienot iekšējos resursus un jebkuru ārējo ietekmi transformēt attīstības iespējās, ir skaidra, vienota mērķa izvirzīšana un ne mazāk skaidras vērtību sistēmas definēšana.

Konsekvence, kas atzīmējama Sēlijas pilsoniskās sabiedrības attīstības procesā, ir tas, ka gan mērķis, gan vērtību sistēma manifestējas darbībā, nevis deklarācijā.

Mēs visi esam svarīgi. Līdzvērtīgi. Mēs visi kopā padarām savu zemi par labāku vietu, kur dzīvot. Mēs ar to lepojamies. Ja labi klājas kaimiņam, tad labi kājas arī man. Pazīstam savējos. Atbalstām savējos. Mēs atbildam par šo laiku.

„Man vienmēr šķiet, ka īstā dzīve notiek šeit, Sēlijā. Te es dzīvoju. Te mani tirdziņos gaida, pazīst, apjautājas, kā iet, priecājas par jaunu produkciju. Visi ir savējie, runā par to, kas notiks, ko darīsim, kādā pasākumā tiksimies nākamreiz. Jūti, ka notikumiem ir virziens, jēga ārpus savas personīgās dzīves, ” saka uzņēmēja Inese Krasmane, sēžot saulainā piekalnītē IV Sēlijas tūrisma tirgū Bebreņē. Ineses darba dzīve dalās starp Jelgavu un Bebreņi. Zemgales galvaspilsētā viņa strādā bērnodārzā, savukārt, Bebreņē izveidota ražotne „Spēkavotu ķiplociņš”, kas nu jau ir viens no atpazīstamākajiem Sēlijas mājražojumiem.

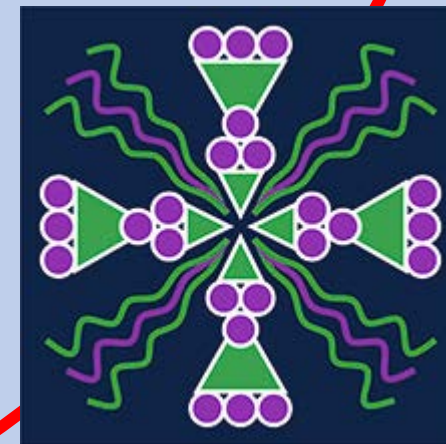
Rožu audzētāja, SIA „Ārītes” valdes locekle Ilze Līce: „Organizējot pirmos Sēlijas rožu svētkus, nemaz neiedomājos, ka atbalsts no „saliniekiem” var būt tik liels! Visi, kam zvanīju, atsaucās, piedalījās, neprasot, kas par to būs, kādi apstākļi. Visi priecājās, ka notiks kas jauns, vēlēja izdošanos. Tik siltu reakciju tiešām negaidīju.”

EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅĀ NVO SADARBĪBAS RESURSI

Neviena teritorijas attīstītāju tīkla darbība nav iedomājama bez papildus savienojumu resursiem. Šai gadījumā, sadarbības ieteikumi un pieredzes analīze pamatā ir vērsta reģionālo un nacionālo NVO sadarbības tīklu virzienā.

Kādēļ ir vērts iesaistīties sadarbības tīklos:

- 1) Lai iegūtu plašāku kontaktu loku;
- 2) Saņemtu aktuālo informāciju;
- 3) Saņemtu atbalstu profesionālajos jautājumos;
- 4) Gūtu plašāku publicitātes telpu savām darbībām;
- 5) Iesaistītos kopīgos projektos;
- 6) Ierosinātu tādas ieceres, kuras pašu spēkiem nevarēsim īstenot;
- 7) Pārstāvētu savas intereses reģionālā vai nacionālā līmenī;
- 8) Kāds citas, individuālas motivācijas dēļ.

EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅA NVO SADARBĪBAS RESURSI

Nacionāla un reģionāla mēroga organizāciju skaits Latvijā ir pietiekami plašs, un, šķietami, noderīga varētu būt iesaiste gandrīz visās, jo lauku kopienas/NVO darba lauks ir izteikti daudzpusīgs, un izvēle - pietiekami plaša. Tādēļ vēlamiem pievērst uzmanību dažiem aspektiem, kas šo izvēli dalībai kādā plašākā sadarbības tīklā padarīs vienkāršāku:

- 1) Ikviena sadarbība prasa laiku. Un laiks ir visnozīmīgākais individuālas NVO vai kopienas darbībā. Laiks nozīmē cilvēkresursu iesaisti, pamatā – NVO/kopienas kvalificētāko cilvēkresursu iesaisti. Un pamatā tas būs brīvprātīgais darbs. Šī iemesla dēļ ir vērts izvērtēt, vai iesaiste konkrētajā sadarbības tīklā sniegs adekvātu atdevi;
- 2) Ikviens reāls sadarbības tīkls ir abpusējs. Neviena reģionāla, nacionāla vai starptautiska līmeņa organizācija nav radīta, lai resursus tikai izplatītu. Ikvienai ir nepieciešama atdeve, atgriezeniskā saikne, un tas prasīs gan iedziļināšanos, gan laiku. Ir jāapzinās, ka arī „lielā” organizācija joprojām ir NVO, kas darbojas pēc tādiem pašiem principiem un iekļaujas tajā pašā likumdošanas rāmī kā lokālā NVO;
- 3) Pirms iesaistes reģionāla/nacionāla līmeņa NVO, noteikti ir vērts iepazīties ar tās darbību, izanalizēt, cik daudz uzmanības un resursu tā velta dalīborganizācijām, cik daudz no tās informatīvās vides, projektu, pasākumu skar dalīborganizācijas. Tas palīdzēs izvairīties no sadarbības platformāma, kurās lokālās NVO ir vajadzīgas tikai kā statistiskā vienība, lai apgalvojumu formā pamatotu savu mērogu un nozīmību;
- 4) Savu iesaisti ir ieteicams izvērtēt arī saturiski un/vai teritoriāli. Lielāka mēroga organizācijas, neapšaubāmi, satur lielāku profesionālo zināšanu bāzi, to sniegtajai informācijai ir plašāka auditorija. Tai pašā laikā, vienmēr ir ieteicams paturēt prātā savu kapacitāti un organizācijas intereses.

EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅA NVO SADARBĪBAS RESURSI

Latvijā atpazīstamākās reģionālās organizācijas ir NVO centri, kas darbojas katrā reģionā. Sēlijas gadījumā mēs varam vērsties pat vairākos NVO centros:

Zemgales NVO centrs; <https://www.zemgalei.lv>

Dienvidlatgales NVO atbalsta centrs; <https://www.nvoc.lv/>

Vidusdaugavas NVO centrs: <https://www.vidusdaugavasnvo.lv/>

Visi minētie NVO centri uztur savas mājaslapas, aktīvi īsteno projektus, organizē pasākumus, pieredzes apmaiņas braucienus, kā arī izsludina nelielus projektu konkursus, kas var būt lielisks resurss jaunai organizācijai. Šai gadījumā, Sēlijas reģionālās integritātes trūkums administratīvi teritoriālajā iedalījumā vērtējams kā ieguvums, jo citos reģionos ir izmantojams tikai viena NVO centra piedāvājums. Tai pašā laikā – ir jāpatur prātā, ka neviena minētā NVO centra darbība neaptver visu Sēliju; ir nepieciešams analizēt informāciju, ievērot katra ģeogrāfiskās robežas un kapacitātes specifiku, lai mūsu iesaiste un ierosinājumi formētos mērķtiecīgi.

EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅA NVO SADARBĪBAS RESURSI

Atsevišķa organizāciju grupa, kam veltāma papildus uzmanība ir Vietējās Rīcības Grupas/VRG, kas darbojas katrā lauku teritorijā visā Latvijā.

Informācija par visām valsts VRG atrodama:

<https://www.lad.gov.lv/lv/vrg-darbibas-teritorijas-un-kontaktinformacija-2023-2027>

Sēlijas teritorijā darbojas šādas VRG:

Biedrība „Partnerība „Kaimiņi”

Biedrība „Aizkraukles rajona lauku partnerība;

Biedrība „Vidusdaugavas NVO centrs”, kas vienlaikus pilda gan NVO centra, gan VRG funkcijas;

Biedrība „Krāslavas rajona lauku partnerība”, kuras teritorijā no Sēlijas ietilpst Kaplavas pagasts.

Kas atšķir VRG no citām reģionālajām organizācijām?

- 1) Tām visām ir vienots mērķis – lauku teritorijas attīstība;
- 2) Tām ir precīzi definēta darbības teritorija;
- 3) Lai kvalificētos VRG statusam, tām ir noteikta pārvaldes un organizatoriskā struktūra;
- 4) Tām ir ES fondu finansējuma periodiem definēts, stabils finansējums LEADER programmas īstenošanai, tai skaitā – projektu konkursu izsludināšanai, starpreģionālās un starptautiskās sadarbības projektu īstenošanai, teritorijas aktivizēšanai un savas pamatdarbības nodrošināšanai.

EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅĀ NVO SADARBĪBAS RESURSI

Visatpazīstamākais VRG darbības veids ir LEADER projektu konkursu izsludināšana, projektu pieņemšana un izvērtēšana. Un LEADER projekti lauku NVO un uzņēmējiem ir izcila iespēja savas darbības attīstībai. Šo projektu ietvaros ir iespējams renovēt un būvēt piemērotas telpas, labiekārtot vidi, iegādāties pamatlīdzekļus. Atceramies, ka pilsētu NVO un uzņēmējiem šādi atbalsta instrumenti nav pieejami.

Tai pašā laikā, LEADER projekts nozīmē gan pietiekami apjomīgu finansējumu, kam nepieciešams līdzfinansējuma nodrošinājums, gan salīdzinoši sarežģītu pieteikšanās sistēmu, gan lielu atbildību piecu gadu periodā pēc projekta noslēguma, gan arī nozīmīgu konkurenci šo projektu atbalsta saņemšanā, it īpaši NVO sektoram.

EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅA NVO SADARBĪBAS RESURSI

Uzmanību vēlamies pievērst tam, ka konkursu izsludināšana nav vienīgais VRG uzdevums, un, secīgi, LEADER projekta īstenošana nav vienīgais veids kā NVO/kopiena var iesaistīties tās darbā, un, līdz ar to, savas teritorijas attīstībā ar LEADER pieeju:

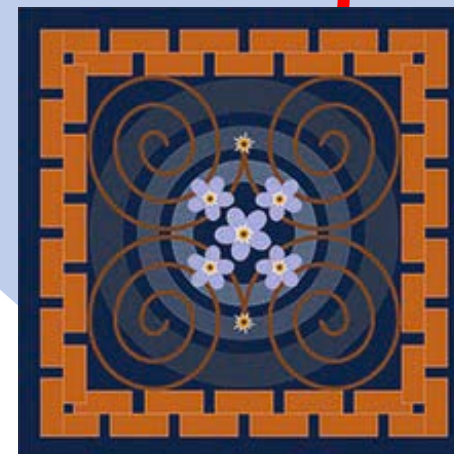
- 1) VRG izstrādā savas stratēģijas katram plānošanas periodam, un šī izstrāde nevar norisināties bez sabiedrības līdzdalības. Tas nozīmē – tiek organizētas fokusgrupas, semināri, aptaujas, lai noskaidrotu tieši mūsu vajadzības. Tajās ir jāpiedalās, ja vēlamies ietekmēt to, kā izskatīsies LEADER programma mūsu teritorijā nākamajā plānošanas periodā. Šobrīd, 2023.gada nogalē, vairums stratēģiju 2023. – 2027.gadam ir apstiprinātas. Tātad, aicinājumi iesaistīties jauno stratēģiju izstrādē ir gaidāmi 2027.gadā;
- 2) VRG īsteno teritorijas aktivizēšanas pasākumus – seminārus, kursus, pieredzes apmaiņas braucienus, utt. Un šajos pasākumos var piedalīties ikviens teritorijas iedzīvotājs, nav jābūt pat VRG biedram. Sekojiet informācijai, un piedalieties, šie pasākumi vairumā gadījumu ir bez papildus samaksas;
- 3) Ierosiniet savas idejas šiem aktivizēšanas pasākumiem! Ja jūtat, ka jums un vēl kādai organizācijai ir nepieciešamas papildus kompetences, prasmes, uzrunājiet savu VRG;
- 4) Tāpat, ierosiniet idejas pieredzes apmaiņas braucieniem. Šī iemesla dēļ ir vērts iepazīties ar visu Latvijas VRG bāzi, uzzināt, kā šī programma darbojas citās teritorijās. Un, ja ir projekti, prasmes, notikumi, kas jums šķiet saistoši, ir vērts ierosināt konkrētu pieredzes apmaiņas braucienu. Jāatceras gan, ka VRG nav tūrisma aģentūras, un to resursi nav bezgalīgi

EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅA NVO SADARBĪBAS RESURSI

VRG īsteno starpreģionālās un starptautiskās sadarbības projektus, un arī šie projekti ir lieliska iesaistes platforma. NVO, kopienas, individuālie dalībnieki var iesaistīties jau notiekošās aktivitātēs, kā arī ierosināt jaunas projektu tēmas;

VRG, papildus LEADER programmai, iesniedz un īsteno citu finansētāju projektus. Un, ņemot vērā to, ka šīs organizācijas ir pieredzējušas, ar stabilu finansējumu un kompetentiem darbiniekiem, tās var īstenot plašāka mēroga projektus, nekā individuāla NVO. Arī šīm darbībām var ieteikt idejas, kā arī iesaistīties projektu pasākumos;

VRG pārvaldes struktūrā ietilpst lēmēj institūcija, padome vai valde, kuras sastāvā ir teritorijas uzņēmēji, NVO, pašvaldības. Vairumā gadījumu, mēs šos cilvēkus pazīstam, un savus ierosinājumus varam nodot viņiem. Un, ja vēlamies ietekmēt LEADER programmas īstenošanu pietiekami būtiski, arī paši varam kandidēt VRG valdes/padomes locekļa amatam. Jāatceras gan, ka ievēlēšanas gadījumā tas nozīmēs apjomīgu un atbildīgu brīvprātīgo darbu.

EFEKTĪVĀKIE VALSTS UN REĢIONĀLĀ LĪMEŅA NVO SADARBĪBAS RESURSI

Pievēršoties nacionāla mēroga NVO un sadarbības tīkliem, vēlamies izcelt divas organizācijas, kurās iesaistoties, Sēlijas vēsturiskās zemes pilsoniskā sabiedrība ir guvusi nepārvērtējamu atbalstu, kompetences un informatīvo telpu:

Biedrība „Latvijas Lauku forums”; <https://laukuforums.lv/lv/>

Biedrība „Lauku ceļotājs”; <https://www.celotajs.lv/lv>

Abas minētās organizācijas Sēlijas gadījumā ir uzskatāmi un nepārtraukti demonstrējušas visus septiņus principus (skatīt nodaļas sākumā), kādēļ ir vērts iesaistīties nacionāla mēroga organizācijās.

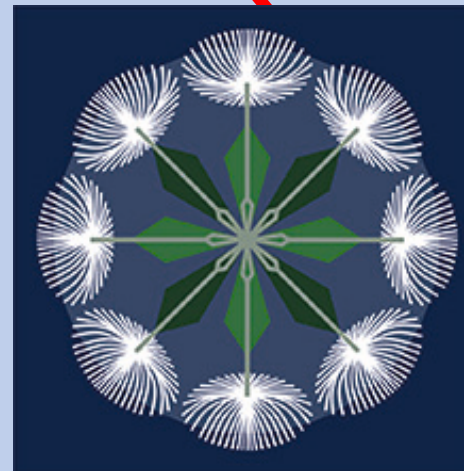
Šī dokumenta saturā ir ietverta arī plaša to Latvijas pilsoniskās sabiedrības un sociālā atbalsta NVO datu bāze, kas ilgstoši un ietekmīgi darbojas nacionālā līmenī. Secīgi – ir izmantojama plašāku sadarbību veidošanai lokālām NVO un kopienām.

LAUKU UN PILSĒTU PILSONISKĀS SADARBĪBAS ASPEKTI

Ņemot vērā Sēlijas vēsturiskās zemes specifiku, viena šī dokumenta nodaļa ir veltīta lauku un pilsētu pilsoniskās sadarbības aspektiem. Kopienu sadarbības tīkla „Sēlijas salas” darbības lokā šobrīd neietilpst neviena pilsēta, un šobrīd savienojums ar lielākajām pilsētām Daugavpili un Jēkabpili nav vērtējams kā izteikti ciešs un veiksmīgs.

Likuma „Par Latvijas vēsturiskajām zemēm” dalījumā, Sēlijā ietilpst Jēkabpils un Daugavpils pilsētu kreiso krastu daļas, kā arī neliela Aizkraukles pilsētas teritorija. Taču faktiski, līdz šim Sēlijas teritorija savu saliedētību ir demonstrējusi kā izteikts lauku reģions ar ciematiem un mazpilsētām. Mazpilsētu Viesītes, Aknīstes, Ilūkstes un Subates kopienu un NVO iekļaušanās vienotā reģiona identitātē un kopējās darbības nekad nav sagādājusī grūtības. Tas pats sakāms par Daugavpils priekšpilsētās esošajām kopienām Kalkūniem un Birķineļiem. Taču pašas pilsētu teritorijas ir sarežģītāk sasniedzamas un uzrunājamas.

LAUKU UN PILSĒTU PILSONISKĀS SADARBĪBAS ASPEKTI

Raugoties no administratīvi teritoriālā iedalījuma, Daugavpils valstspilsētai ir atsevišķa pašvaldība, un Sēlijā ietilpst tās daļa, kā arī Augšdaugavas novada kreisais krasts. Sadarbība ar Augšdaugavas novada pašvaldību kopumā vērtējama kā laba – prognozējama un adekvāta.

Kā pozitīvākā un atvērtākā pašvaldība Sēlijas kontekstā ir atzīmējama Aizkraukles novada pašvaldība, kas saistāms gan ar novada vadības konsekvenci līdzsvarotā pašvaldības teritorijas attīstībā, gan ar tās aktīvo atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai, kā arī ar to apstākli, ka Aizkraukles pilsētai nav valstspilsētas statusa, tā ir nelielāka un vairāk orientēta uz saikni ar lauku teritorijām.

Kā sarežģītākā pašvaldība ir identificējams Jēkabpils novads, kurā valstspilsēta Jēkabpils ir savienota vienā pašvaldībā ar plašu lauku teritoriju, pie kam, šī teritorija atrodas abos Daugavas krastos un labā krasta infrastruktūra ir krietni vairāk attīstīta. Papildus uzsvaram, ka Jēkabpils novads atrodas Sēlijas vēsturiskās zemes ģeogrāfiskajā centrā, un, potenciāli, tieši Jēkabpils pilsēta varētu pildīt Sēlijas vēsturiskās zemes administratīvā centra lomu.

LAUKU UN PILSĒTU PILSONISKĀS SADARBĪBAS ASPEKTI

Līdzīgi kā citās Latvijas teritorijās, administratīvi teritoriālā reforma, apvienojot pilsētas ar lauku teritorijām, resursus ir novirzījusi vairāk uz centru. Turklāt, ja pilsēta ir liela, ar valstpilsētas statusu, tajā darbojas sava administratīvā struktūra, problēmu un to risinājumu loks, tai skaitā – pilsoniskās sabiedrības tradīcijas. Pastāv atšķirīga izpratne par šo jēdzienu un tā lomu pašvaldības kopējā attīstībā, un, lai iespējami sekmīgi veidotu savienojumu ceļus, šīs lomas ir jāizprot abām pusēm.

Ziņas par konkrēto pilsētu NVO tiek publicētas šo pašvaldību mājaslapās.

Tā, piemēram, Daugavpils novada pašvaldības mājaslapā:

<https://www.daugavpils.lv/pilseta/iedzivotajiem/sabiedriskas-organizacijas/>

ir ievietoti divi Word formāta dokumenti, kas klasificē NVO sektoru Izglītības un kultūras organizācijās, ietverot 92 organizāciju kontaktus, kā arī Sociālās jomas organizācijās, ietverot 33 organizāciju kontaktus. Zīmīgi tas, ka klasifikācija „Pilsoniskās sabiedrības organizācijas” šajā dalījumā neietpilst, tāpat kā jaunatnes, sporta, vides aizsardzības organizācijas, apkaimju biedrības. Turklāt, jau spriežot pēc publiski pieejamās informācijas, pieejamie dati nav pilnīgi.

Jēkabpils novada pašvaldībā situācija ir uzskatāmāka, un ievietotā informācija – jūtami aktuālāka un labāk strukturēta:

<https://www.jekabpils.lv/lv/nvo-jekabpils-pilseta>

Šeit Jēkabpils pilsētas NVO piemērots plašs dalījums: Pilsoniskās sabiedrības NVO, Sociālo interešu NVO, Jauniešu NVO, Vides NVO, Kultūras un mākslas NVO, Izglītības NVO, Sporta NVO, Mazākumtautību NVO, Uzņēmēju NVO, Citas NVO. Papildus pilsētas NVO pārējās novada teritorijas organizācijas ir atspoguļotas dalījumā piecās teritoriālās vienībās, neietverot darbības virziena specifiku.

LAUKU UN PILSĒTU PILSONISKĀS SADARBĪBAS ASPEKTI

Spriežot pēc daudzveidīgajām darbības nozarēm, šo pilsētu organizācijas ir:

- Specifiskas un atšķirīgas pēc saviem mērķiem un darbības formām;
- Apvieno iedzīvotājus noteiktas grupas/tautības/ profesijas, utt. interešu aizstāvībai;
- Koncentrē konkrētas jomas kompetences sociālā atbalsta, mākslas un kultūras, vēstures un novadpētniecības, mazākumtautību kultūru, jaunatnes, vides aizsardzības, sporta, pilsoniskās sabiedrības, u.c. darbības nozarēs;
- Ar retiem izņēmumiem darbojas pamatā savu biedru vai nozares interešu vārdā, mazāku uzmanību veltot pilsētas vai pašvaldības attīstībai kopumā

Tai pašā laikā, lauku teritorijas NVO un kopienas ir daudzfunkcionālas, un tām visām ir līdzīga darbības sfēra – savas apdzīvotās vietas attīstība, kas, vienlaikus, veido objektīvu sadarbības pamatu un virsmērķi. Teju vienīgās specifiskās organizācijas lauku teritorijās ir mednieku klubi, taču pēdējo gadu laikā arī šīs organizācijas aizvien vairāk iesaistās pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs, un aizvien vairāk kopienu plāno mednieku klubus intensīvāk iesaistīt sabiedriskajā dzīvē.

LAUKU UN PILSĒTU PILSONISKĀS SADARBĪBAS ASPEKTI

Secinājumu, ka lielo pilsētu un lauku teritoriju NVO darbojas ne tikai ģeogrāfiski, bet arī informatīvi, saturiski un metodoloģiski atšķirīgās telpās spilgti ilustrē Sēlijas Vēsturiskās zemes Kultūras programmas piemērs.

Neraugoties uz to, ka projektus šai programmā bija iespējams īstenot gan Daugavpils, gan Jēkabpils Sēlijas daļās, kā arī uz semināru norisēm un intensīvo informācijas kampaņu, projektus šai programmā neiesniedza neviena no 92 Daugavpils kultūras un izglītības organizācijām, kā arī neviena no Jēkabpils 5 kultūras un mākslas, 5 izglītības, 6 mazākumtautību un 4 jauniešu organizācijām.

Vienīgais iesniedzējs no lielo pilsētu teritorijām bija Jēkabpils Vecticībnieku draudze, kas īstenoja projektu „Vēsturiskās orientēšanās maršruts ‘Pa Jēkabpils pilsētas dibinātāju pēdām’”.

„Jēkabpils NVO nav pieradušas domāt plaši. Tas ir saistāms ar ilgstošo pašvaldības attieksmi, kad NVO idejas tika uztvertas ar aizdomām. Bieži vien savas idejas esam virzījuši caur pašvaldības iestādēm, jo pilsoniskā sabiedrība tika uzskatīta teju par draudu. Pašvaldības nostāja pret mums ir bijusi – jūs nodarbojaties ar saviem hobijiem, un vēl prasiet pašvaldībai naudu. Tas nogurdina. Un pamazām izskauž to vēlmi domāt plašāk un darīt vairāk, visas pilsētas kopējam labumam. Izmaiņas pretējā virzienā prasīs laiku,” tā situāciju raksturo ilgstošs NVO darbinieks, saprotamu iemeslu dēļ vēloties palikt anonīms.

Minētā pieredze nevieš optimismu, taču skaidro situāciju. Taču pamatotas cerības uz situācijas „lūzumu” Jēkabpils novada kontekstā rada tas apstākļi, ka biedrība **„Vidusdaugavas NVO centrs” no 2024.- 2027.gadam pildīs gan NVO centra, gan VRG funkcijas, īstenojot LEADER programmu novada lauku teritorijā. Šī situācija gluži objektīvi tuvinās pilsētas un lauku pilsonisko sabiedrību, tādēļ uzskatāma par veiksmīga savienojuma priekšnoteikumu.**

LAUKU UN PILSĒTU PILSONISKĀS SADARBĪBAS ASPEKTI

Nākamais veiksmīga savienojuma priekšnoteikums ir apkaimju biedrību veidošanās lielajās pilsētās. Intensīvi šis process norisinās Daugavpilī, un tas tiek atspoguļots arī pašvaldības informatīvajos kanālos: <https://www.visitdaugavpils.lv/jau-pavisam-driz-iemirdzesies-daugavpils-apkaimju-eglites/>

Par Daugavpils apkaimju iedzīvotāju aktivizēšanu atbildību uzņēmusies biedrība „Cita Daugavpils”:

<https://www.facebook.com/CitaDaugavpils/>

2023.gada nogalē ir izveidots visu Daugavpils apkaimju logo komplekss. Logo pieejami šeit:

https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1c12ilkVSfLsILDtZygEU5cawcfCJ_mLe

Ņemot vērā apkaimju organizāciju saturisko līdzību ar vairumu lauku NVO un kopienu darbību, tieši šīs organizācijas varētu būt atbilstošākie partneri sadarbības veidošanai ar lielo pilsētu NVO sektoru kā kopumu, organizāciju apvienību.

Sadarbības motīvi ar specifiskas jomas organizācijām, kas darbojas pilsētās:

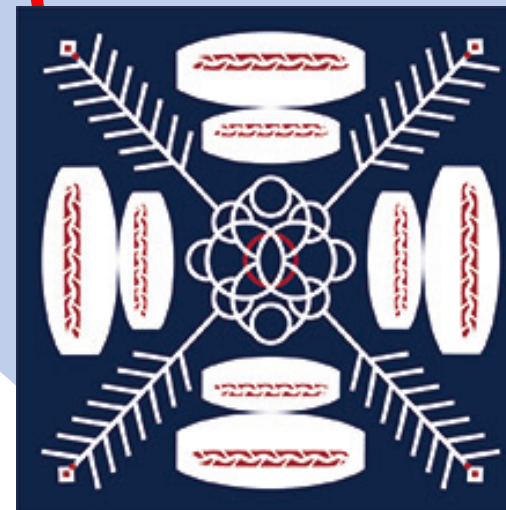
- 1) Kompetenču piesaiste, tai skaita – šo organizāciju rīcībā esošo datu bāzu, pētniecības materiālu izmantošana, speciālistu piesaiste;
- 2) Platforma informācijas izplatīšanai pilsētvidē un lielo pilsētu auditorijās;
- 3) Savas darbības un lauku vides kopuma popularizēšana, it īpaši – viena novada, kas ietver lielo pilsētu un lauku teritoriju, ietvaros;
- 4) Pilsoniskās sabiedrības sektora kopējā tēla un ietekmes uzlabošana;
- 5) Sadarbības projektu veidošana, kombinējot laukos un pilsētās pieejamos resursus;
- 6) NVO/kopieņu saimnieciskās darbības attīstība, piedāvājot pieredzes apmaiņas braucienus uz lauku teritoriju, kā arī savu produktu izplatībai pilsētās;
- 7) Jaunu cilvēku, līdz ar to – jaunu zināšanu, kompetenču, viedokļu un darbību iepludināšana lauku teritorijās.

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Sēlijas vēsturiskās zemes kultūras programma ir apstiprināta 2023.gadā, un tas ir pirmais finanšu instruments, kas adresēts tieši šai teritorijai. Piedaloties atklātā konkursā par programmas administrēšanu, šīs tiesības ieguva biedrība „Partnerība „Kaimiņi””, darbojoties konsorcijā ar kopienu sadarbības tīklu „Sēlijas salas”.

Minētais apstākļi atkārtoti atspoguļo pilsoniskās sabiedrības ietekmi Sēlijas vēsturiskajā zemē, jo pārējā Latvijas teritorijā vēsturisko zemju kultūras programmas administrē atbilstošie plānošanas reģioni. Latgales gadījumā – biedrība, kas darbojas ciešā saiknē ar plānošanas reģionu.

Programmas ietvaros 2023.gadā apstiprinātie projekti šo tendenci turpina – no konkursam pieteiktajiem 79 projektiem tikai 3 tika iesniegti no Sēlijas pašvaldībām, un viens no valsts institūcijas. Pārējos 76 projektus sagatavoja un iesniedza nevalstiskās organizācijas, uzņēmumi un privātpersonas.

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Apstiprināto 40 projektu skaitā ir divi pašvaldības projekti:

”I starptautiskais (VII) lauku un mazpilsētu mūzikas un mākslas skolu audzēkņu konkurss “Skani, tēvu zeme!”, ko īstenoja Augšdaugavas novada Ilūkstes Mūzikas un mākslas skola,
un projekts „Ražas svētki Vecsalienas muižā”, ko īstenoja Augšdaugavas novada pašvaldības Salienas pagasta pārvalde. Projektu „Etnogrāfiskās ekspedīcijas Sēlijā” īstenoja valsts institūcija – Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs. Tāpat divus projektus īstenojušas reliģiskās draudzes, trīs projektus – uzņēmumi un vienu projektu īstenojusi privātpersona.

Kopumā 32 projektus, jeb 80% no visas Sēlijas vēsturiskās zemes 2023.gada kultūras programmas ir īstenojušas pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

Taču šī dokumenta kontekstā minētajiem faktiem ir vairāk konstatējoša nozīme. Uzmanība vēršama uz Sēlijas vēsturiskās zemes kultūras programmas sadarbību veicinošajiem un kopienu kompetences paaugstinošajiem aspektiem, kā arī programmas ietekmi uz jaunu zināšanu, jaunu personību un institūciju piedalīšanos tās īstenošanā Sēlijas teritorijā.

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

No kopumā 33 projektu īstenotājiem 9 ir „ārējie”, t.i. biedrības, uzņēmumi, institūcijas, kuru pamatdarbības vieta nav Sēlijas teritorijā. Šie īstenotāji savā profesionālajā jomā darbojas visā Latvijā, un 2023.gadā viņu fokusā nonākusi Sēlija:

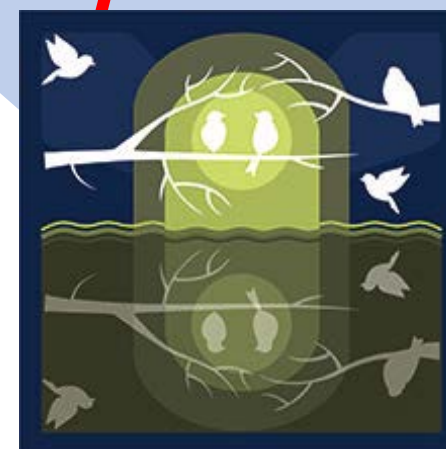
ĪSTENOTĀJS	PROJEKTS
Biedrība "Danču krātuve"	„Burtnīca. Sēlijas dejas un rotaļdejas”
Latvijas Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs	„Etnogrāfu zinātniskās ekspedīcijas Sēlijā”
Biedrība mūzikas aktivitātēm "Pleno"	„Koncerts “Tūkstoš mēlēm ērģeles spēlē...” Neretas ev. lut. baznīcā (prof. Ilmas Grauzdiņas 75. dzimšanas dienas atcerei)”
Nodibinājums „Iedvesmas fonds”	„Magnificat. Bahs. Dignāja.”
Biedrība "Latvijas Petroglifu centrs"	„Metāla kroņu tradīcijas izpēte Sēlijā, Jēkabpils novadā”
SIA “Brodaction”	„Pa Straumei. Sēlija”
SIA “Lolitas Ozoliņas komunikācijas konsultācijas”	„Radošā tūrisma pieredze “Sēlijas radošās salas”
Biedrība „Zinātnes un vēstures popularizēšanas biedrība „Apvārsnis”	„Sēlijas lauku krogi. Rīgas – Daugavpils lielceļš. Posms Mūrmuiža(Krasti) – Nereta – Aknīste. Fotofiksācija un apraksti”
Biedrība “Rikši”	„Vidū salu: Sēlijas dejas.”

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Zināmā mērā šim „ārējo” iesniedzēju lokam pieskatāma arī biedrība „Sansusi”, kas Sēlijas kultūras programmā īstenojusi projektus „Sansusi labklājības rezidences / Agate Bankava” un „Kamermūzikas koncerti Susējas kupolā”. Jo, neraugoties uz biedrības ilgstošo darbību Aknīstes pagasta Susējā un kamermūzikas festivālu ikgadēju organizāciju, biedrība „Sansusi” pārstāv specifisku profesionālās darbības jomu, kas padara to atšķirīgu no vairuma Sēlijas nevalstisko organizāciju.

Kopumā „ārējo” īstenotāju projektu ietvaros Sēlijā ir:

- Izdots etnogrāfiskais materiāls „Sēlijas dejas un rotaļas”;
- Apkopotas tieši Sēlijai raksturīgās dejas;
- Veikta etnogrāfiskā izpēte Sēlijas teritorijā;
- Notikuši divi kvalitatīvi profesionālās mūzikas koncerti Sēlijas baznīcās;
- Veikta metāla kroņu tradīcijas izpēte Jēkabpils novadā;
- Izstrādāts pētījums par radošā tūrisma pieredzi Sēlijā;
- Izstrādāts pētījums par Sēlijas lauku krogiem;
- Noorganizēts kamermūzikas koncertu cikls;
- Noorganizēta viena labklājības rezidence;
- Izveidots raidījumu cikls par Sēlijas teritoriju, kas tiks demonstrēts LTV1 ar plašu skatītāju loku.

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Kopējais šo projektu devums Sēlijas teritorijai ir nozīmīgs un augtu vērtējams, taču, analizējot šo parādību no dažādu iesaistīto pušu sinerģijas aspekta, uzmanība pievēršama vairākiem strukturāliem un cilvēciskiem riska faktoriem.

Rīdzinieki, svešie. Lauķi. Viņi paņems mūsu naudu. Mēs te ienesīsim kultūru. Vietējiem nekas neinteresē. Cilvēki nenovērtē to, kas viņiem ir. Iepriekš te nekas nav darīts. Mēs paši zināsim, kā ir labāk. Vai te vispār kāds dzīvo? Vienmēr te tā ir noticis. Kam tas vajadzīgs? Ko viņi saprot no kultūras projektiem? Viņi ir dīvaini. Viņi arī ir dīvaini.

Savienojuma risinājumi ir attīstāmi abām iesaistītajām pusēm. Gan NVO un uzņēmumiem, kas tieši darbojas Sēlijā, gan NVO, pētniekiem, institūcijām, kuru fokusā ir nonākusi Sēlijas tēma. Šai gadījumā abas iesaistītās puses ir instrumenti, ar kuru palīdzību tiek īstenota Sēlijas kultūras programma, un, līdz ar to, reģiona atpazīstamība, kultūrvide un attīstība kopumā.

Lai šis orķestris skanētu harmoniski, ir īstenojami vairāki uzdevumi.

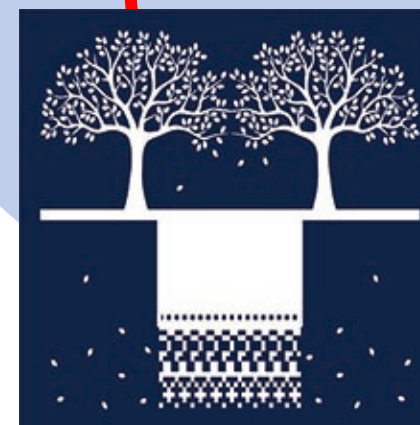
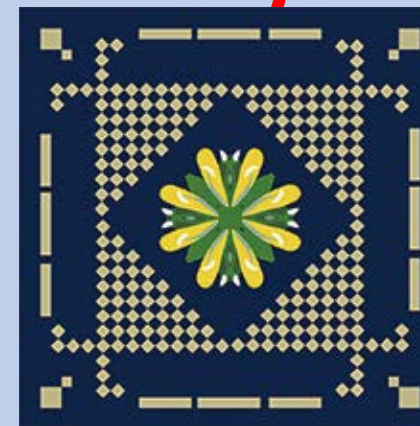

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Ienes kompetences, nevis rada konkurenci.

Sēlijas teritorijas NVO un kopienu uzdevumi:

- Iepazīties ar „ienācēju”, profesionāļu projektiem, to norisi un rezultātiem;
- Izmantot „ienācēju” profesionāļos kontaktus, sadarbības partneru, paziņu loku, kas ir būtiski atšķirīgs no reģionālā sadarbības partneru un pieejamo profesionāļu loka. Iesaistīt šos profesionāļus apmācībās, konsultācijās, pasākumu organizācijā;
- Izmantot pētījumu, publikāciju rezultātus savos pasākumos un turpmāko projektu izstrādē. Katrs pētījums ir vērtīgs tikai tad, ja tā rezultāti ir derīgi cilvēkiem, kurus šis pētījums skar;
- Uz līdzvērtīgas sadarbības pamatiem veidot kopīgus projektus ar „ienācēju” organizācijām;
- Sekot šim devumam un analizēt to. Kas ietver uzmanības pievēršanu arī ambicioziem, taču mazāk veiksmīgiem un Sēlijas kultūras programmai tikai pastarpināti atbilstošiem projektiem. Ieteikt korektus, reāli īstenojamus risinājumus;
- Apzināties, ka šīs programmas īstenošana attīsta to kultūrvidi, kurā dzīvojam tieši mēs. Tas ir ieguldījums mūsu dzīves kvalitātē. Un, līdz ar to, mūsu atbildība un pilsoniskā līdzdalība šai procesā ir augstāka nekā „ienākošajām” organizācijām.

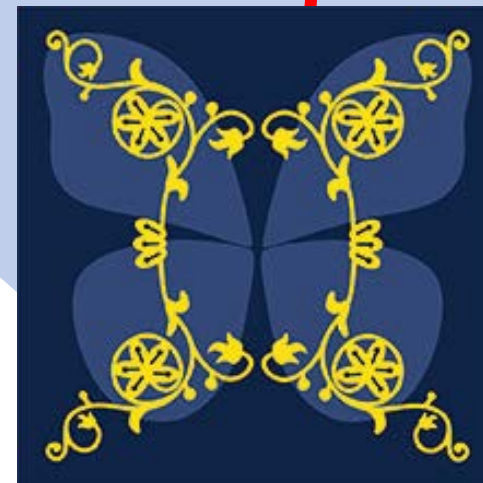

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Bagātina, nevis izmanto.

„Ārējo” organizāciju, institūciju uzdevumi:

- Veidot komunikāciju ar iedzīvotājiem. Cieņpilnu un līdzvērtīgu;
- Plānojot pasākumus, pētījumus un projektus, apzināt Sēlijā esošās nevalstiskās organizācijas, institūcijas, privātpersonas, kas darbojas atbilstošajā sfērā. Iespēju robežās iesaistīt šīs organizācijas un cilvēkus savos pasākumos/pētījumos;
- Publisko pasākumu norisēs iespēju robežās ņemt vērā vietējo kultūrvidi, iedzīvotāju dzīvesveidu;
- Organizējot norisi, kas ienes būtiskus jauninājumus, kas nav sakņoti vietējās tradīcijās, veidojama pacietīga un toleranta sadarbība ar iedzīvotājiem. Ja tas nav iespējams ar konkrētā ciemata, pagasta iedzīvotājiem, piesaistāmas biedrības, personības no citas Sēlijas teritorijas – arī šī sadarbība palīdzēs norisei pakāpeniski un bagātinoši iekļauties Sēlijas kultūrvidē;
- Popularizēt pētījumu rezultātus, publikācijas, īpašu uzmanību veltot tam, lai šie popularizēšanas pasākumi maksimāli sasniegtu tās teritorijas iedzīvotājus, kurai tie adresēti;
- Veidot atgriezenisko saikni ar izpētes teritorijas iedzīvotājiem. Šī vieta un cilvēki nav pētniecības objekts, tā ir teritorija un sabiedrība, kuras attīstības komponente ir arī attiecīgais pētījums/pasākums/publikāciju cikls.

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Formējot kopīgu redzējumu par Sēlijas vēsturiskās zemes kultūras programmas efektu teritorijas attīstībā, projektu īstenotājiem un iesaistītajām personām (tai skaitā kopienu pārstāvjiem, kuru teritorijās šie projekti tiek/tiks ieviesti)

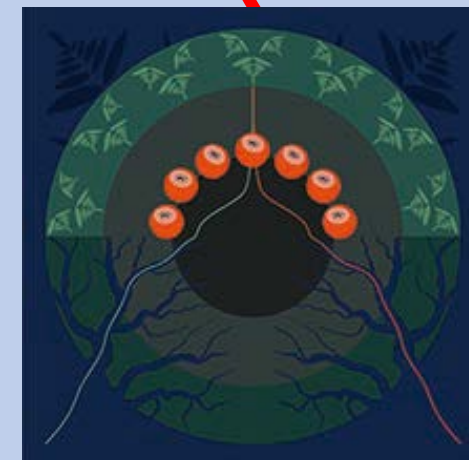
REKOMENDĒJAM:

Iepazīties ar programmas informācijas bāzi. Tā pieejama:

<https://selija.com/selijas-kulturas-programma/>

Taču jāatzīmē, ka informācija par konkrētu projektu rezultātiem, to ietvaros izdotie materiāli, pētījumi un publikācijas šai interneta vietnē nav pieejami. Interesējoties par kādu konkrētu projektu, tā meklējama iesniedzēju interneta vietnēs un sociālajos tīklos, atsevišķos gadījumos pat drukātajā presē. Vietnē www.selija.com ietvertā informācija, tai skaitā resursā <https://selija.com/selijassalas/> ietvertā [kopienu karte](#) sniedz plašas iespējas atrast vietējos projektu īstenotājus, kā arī ziņas par šiem projektiem.

Lai uzlabotu informatīvo bāzi par jau īstenotajiem projektiem, ir nepieciešams būtiski paplašināt sadaļu „Sēlijas kultūras programma” minētajā mājaslapā, atspoguļojot projektu rezultātus, pētījumus un publikācijas. Šis uzdevums prasa nozīmīgus finanšu resursus, un to piesaiste ir nākotnes jautājums.

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

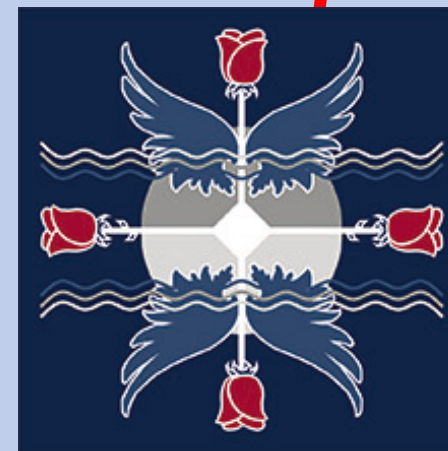
REKOMENDĒJAM:

Apmeklēt programmas ietvaros organizētos seminārus.

2023.gada laikā tika organizēti 4 Sēlijas vēsturiskās zemes kultūras programmas informatīvie semināri – Vecsalienā, Sunākstē, Leimaņos un Jēkabpilī, nodrošinot līdzsvarotu teritoriālo pārklājumu. Vislabāk apmeklētie semināri bija Vecsalienā (Augšdaugavas novads) un Sunākstē (Aizkraukles novads). Vismazāk apmeklētais seminārs norisinājās valstspilsētā Jēkabpilī. Gan iesniegto, gan apstiprināto projektu skaits šai gadījumā ir tieši proporcionāls potenciālo iesniedzēju dalībai informatīvajos semināros.

Papildus informatīvajiem semināriem, 2023.gada 2.decembrī tika organizēts plašāks seminārs, kas veltīts programmas rezultātu izvērtējumam. Tā dalībnieku skaits pārsniedza 80 cilvēkus, dalībnieku vidū bija gan Sēlijas kopienu projektu īstenotāji, gan t.s. „ārējie” iesniedzēji – pētnieki, Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja pārstāvji. Klātienēs tikšanās ir tās, kas jēgpilnas ieceres formē krietni ātrāk, personīgāk un efektīvāk.

Semināri nav tikai informācijas iegūšanas platforma, tā ir platforma kontaktu un izpratnes savienojumu veidošanai.

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Pozitīvie piemēri Sēlijas kopienu un „ārējo” projektu iesniedzēju sadarbībā 2023.gadā:

- Divos no astoņiem, jeb 25% „ārējo” iesniedzēju projektu nosaukumos jau ir ietverts Sēlijas pilsoniskās sabiedrības iedzīvotāju jēdziens „Sēlijas salas” . Tas apliecina to, ka gan biedrība „Rikši”, gan SIA „Lolitas Ozoliņas komunikācijas konsultācijas” respektē pētāmā reģiona specifiku un tā iedzīvotāju redzējumu par savu vēsturisko zemi;
- Divu Sēlijas dievnamos īstenotu klasiskās mūzikas projektu: „Koncerts “Tūkstoš mēlēm ērģeles spēlē..” Neretas ev. lut. baznīcā (prof. Ilmas Grauzdiņas 75. dzimšanas dienas atcerei)” un „Magnificat. Bahs. Dignāja.” norisēs iesaistījās ļoti plaša Sēlijas sabiedrība – reliģiskās draudzes, pagastu pārvaldes, novadu kultūras pārvaldes, kā arī vietējā kopiena. Uz koncertu „Magnificat. Bahs. Dignāja” tika organizēts pašvaldības transports no Rubeņu un Bebreņu pagastiem, tādējādi šī pasākums iesaistīja arī apkārtējo pagastu kopienas, vienlaikus, projekta īstenotājiem apliecinot lauku teritorijas iedzīvotāju inteligenci un spēju novērtēt kvalitatīvu klasisko mūziku;
- Projekta „Etnogrāfu zinātniskās ekspedīcijas Sēlijā” ietvaros ekspedīciju dalībnieki kā bāzes vietu un naktsmītņi izraudzījās Kaldabruņas skolu, kas ir biedrības „Ūdenszīmes” mājvieta. Izvēle notikusi nejauši, sakarā ar to, ka pieejamu naktsmītņu skaits teritorijā ir ierobežots. Taču šai gadījumā tikai naktsmītne kļuva par vietu zināšanu un informācijas apmaiņai. Spontāni tika noorganizēta vakara tikšanās ar novadpētniekiem, to apmeklēja gan Kaldabruņas, gan četrus apkārtējo pagastu iedzīvotāji. Etnogrāfi saņēma fotogrāfijas, priekšmetus, stāstus, norādes un lauku produktus. Kopiena, savukārt, saņēma aizraujošus stāstus, zināšanas par savu vietu un „savējos” – nākamajā ekspedīcijā mēs viņus jau pazīsim, un pazīsim daudzas kopienas. Viņi mums sūtīs savu ekspedīciju rezultātus, mēs tos iepazīsim un izplatīsim. Savienojuma slēgums no „ārējā” par „savējo” būs nostiprināts.

SĒLIJAS VĒSTURISKĀS ZEMES KULTŪRAS PROGRAMMA KĀ KOMPETENČU INSTRUMENTS

Turpmāko gadu «Sēlijas Kultūras programmas» izstrādē, neatkarīgi no projekta administrētāja,

IESAKĀM

Atsevišķi uzsvērt vienotas Sēlijas kultūrtelpas veidošanos veicinošu projektu nepieciešamību;

Noteikt neliela - kopienu, pagastu vai vairāku pagastu mēroga kultūrtelpu veidošanos veicinošu projektu īpašu prioritāti;

Noteikt vietējo nemateriālā kultūras mantojuma elementu apzināšanas, izcelšanas, dokumentēšanas un izpētes projektu īpašu prioritāti.

Šādi projekti nākotnē veicinās Sēlijas vēsturiskās zemes sabiedrības kompetences nemateriālā kultūras mantojuma attīstības jomā, veidojot labu pamatu Sēlijas kultūras vērtību iekļaušanai NKM sarakstos un dos lielu ieguldījumu vēsturiskās zemes stabilas identitātes veidošanā.

Ieteicamie resursi kvalitatīvu kultūras programmas projektu izstrādei:

<https://www.km.gov.lv/lv>

www.kkf.lv

<https://www.lnkc.gov.lv/lv>

<https://kulturaskanons.lv/>

<https://nematerialakultura.lv/nkm-saraksts/>

<https://www.unesco.lv/lv/latvijas-nacionalais-saraksts>

<http://lnvm.lv/>

<http://brivdabasmuzejs.lv/>

<https://www.lnmm.lv/>

<https://rmm.lv/>

<https://enciklopedija.lv/>

<https://www.lmocaf.org/>

<https://digitalbiblioteka.lv/>

<http://www.periodika.lv/>